

YENİ ANAYASA TARTIŞMALARI VE ZORUNLU DİN DERSLERİ

Nevzat Y. AŞIKOĞLU*
M. Fatih GENÇ**

Özet

Türkiye’de okullarda din derslerinin verilmesi konusu ile ilgili tartışmalar onun 19. Yüzyılın sonlarından itibaren değişim gösteren eğitim sistemi içinde müstakil bir branş oluşundan itibaren başlamış ve günümüze kadar her dönemde devam etmiştir. Çalışmada Türkiye’de okulda din eğitiminin tarihi sürecine kısaca değinilerek yeni eğitim sisteminde seçmeli din dersleri ve yeni anayasa tartışmaları ışığında zorunlu din derslerinin gerekliliği tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye’de okullarda din derslerinin verilmesi, eğitim sistemi, zorunlu din dinleri

New Constitution Discussions And Compulsory Religious Education

Abstract

Giving Religious Education Lessons in schools in Turkey, which started from within the changing education system and the occurrence of an independent branch of religious education since the end of the 19th century in has been a controversial issue. In this article, firstly the short history of religious education in Turkey is mentioned. Then necessities of religious education are discussed in the light of discussions on a new constitution and new education system.

* Prof. Dr., C.Ü İlahiyat Fakültesi Din Eğitimi Anabilim Dalı

** Yrd.Doç. Dr.,C.Ü İlahiyat Fakültesi Din Eğitimi Anabilim Dalı

Key Words: Giving religious education lessons in schools in Turkey, education system, compulsory religious education

Giriş

Türkiye’de okullarda din dersleri ile ilgili tartışmaların başlangıcını 19. Yüzyılın sonlarından itibaren değişim gösteren eğitim sistemi içinde müstakil bir branş oluşuna kadar geriye götürebiliriz. Bu dönemde başlayan tartışmalar, yoğunluk olarak farklılaşsa da günümüze kadar varlığını sürdürmüştür.

Tanzimattan önce açılmaya başlanan batı tarzı mekteplerin öğretim sistemine katılmasına kadar, eski öğretim kurumları olan medreselerde din eğitimi, bir branş dersi olarak değil, öğretimin bütününe teşkil edecek şekilde düzenlenmiştir. Tanzimattan önce açılmaya başlayan, tanzimatla birlikte hız kazanan batı tarzı mekteplerde ise din eğitimi, medreselerde olduğu gibi eğitim sisteminin tamamını kapsayan bir sistem yerine program içinde öğretilen derslerden biri haline gelmiştir. Cumhuriyete kadar olan bu dönemde, batı tarzı okullarda din, genel eğitimin bir branşı, yani öğrenilecek konuların yanında “dinin de öğretilmesi” olarak ortaya çıkarken bu süreçte medreselere dokunulmaması sonucu geleneksel ve çağdaş iki tür öğretim kurumu birbirleriyle hem yan yana hem de karşı karşıya yaşamaya devam etmişlerdir.¹

Cumhuriyetle birlikte başlayan değişim eğitim sistemini de etkilemiştir. 3 Mart 1924 yılında çıkan Tevhid-i Tedrisat (Öğretim Birliği) Kanunu ile medreseler kapatılarak Türkiye’deki bütün eğitim ve öğretim kurumları Maarif Vekâleti’ne, yani Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlanmıştır. Bu kanun aynı zamanda Cumhuriyetin ilanı ile birlikte yeni politika içinde din dersinin yerini de belirlemiştir. Kanunun 4. maddesine göre yüksek din uzmanları yetiştirmek üzere bir İlahiyat Fakültesi, halkın din ile ilgili hizmetlerini göreceklemanları yetiştirmek üzere İmam-Hatip Mektepleri açılmıştır. Okullarda ise “Kur’ân-ı Kerîm ve Ma’lûmât-ı Diniye” adı altında din dersleri İlkokul 2. sınıftan itibaren yer almıştır Cumhuriyetin ilk dönemlerindeki din eğitimi, temelde modernleşme çabaları-

¹ Bkz. Zeki Salih Zengin, *Tanzimat Dönemi Osmanlı Örgün Eğitim Kurumlarında Din Eğitimi ve Öğretimi (1839-1876)*, MEB Yayınları, İstanbul 2004.

na dini açıdan destek sağlanmasını amaçlarken din alanındaki yanlış anlayışları da düzeltmeyi hedeflemekteydi. Eğitimin birleştirilmesine ilişkin bu kanunun çıkmasının ardından, siyasi anlayışlardaki değişiklikler eğitim alanına da yansımış, ilk günlerdeki uygulama şekli korunmamış ve sonradan din eğitimi açısından olumsuz olarak ifade edilebilecek bir döneme kapı açılmıştır.

Din eğitimindeki bu olumsuzluklar öncelikle 1926 ilkokul programında 3., 4. ve 5. sınıflarda birer saat olarak okutulan din derslerinin, "Maarif Vekâleti Talim ve Terbiye Heyeti"nin 30.11.1929 tarihli kararında, önce şehir ilkokullarında "Müfredat programlarında din derslerinin okutulacağı, fakat öğrencilerin imtihana tabi tutulmayacakları" ifadesi yer almasıyla başlamış, daha sonra 28.10.1930 tarihinde de Bakanlıkça, "ilkokul programları içerisindeki müfredatın ancak arzu eden 5. sınıf öğrencilerine perşembe günü öğleden sonra yarım saat okutulabileceği" kararıyla devam etmiştir.²

1927 köy ilkokullarındaki düzenlemede din dersi, program içinde yer alırken, şehir ilkokullarında 1936 yılında kaldırılan din dersleri köy ilkokullarında, program dışı olarak 1938'e kadar okutulmuştur. Ancak 1939 yılında yapılan düzenlemede din dersinin hiçbir öğretim kurumunun programında yer almadığı görülmüştür. 1927'den sonra yapılan program geliştirme çalışmalarında, ortaokul programından da çıkarılan din dersi, diğer yandan 1929 ile 1931 yılları arasında kademeli olarak öğretmen okullarının programlarından da çıkarılmıştır.³

Bu süreçte 1929 yılında İmam-Hatip Mektepleri 1933'te ise Darülfünun İlahiyat Fakültesi kapatılmış; bu şekilde, Türkiye Cumhuriyeti eğitim sistemi içerisinde din eğitimi verebilecek eğitim kurumu kalmamıştır.⁴

² İlkmeç Müfredat Programı (1930), T.C., Maarif Vekâleti, Devlet Matbaası, İstanbul, 1930, s. 229, Ayrıca bkz. Recai Doğan, "1980'e Kadar Türkiye'de Din Öğretimi Program Anlayışları (1924-1980), *Din Öğretiminde Yeni Yöntem Arayışları, Uluslar arası Sempozyum Bildiri ve Tartışmalar (İstanbul 28-30 Mart)*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara 2003, s.616-617.

³ Doğan, agm, s.616.

⁴ Tuğrul Yürük, "İlk ve Orta Öğretimde Din Öğretimi: Din Dersleri" ed. Recai Doğan, *Remziye Ege, Din Eğitimi El Kitabı, Grafiker Yay. Ankara 2012, s.107.*

Eğitim sistemi içinde din eğitiminin ve din eğitimi veren kurumların ortadan kaldırılması Türk toplumu açısından dramatik sonuçlar doğurmuştur. Bu süreç içinde Aralık 1947'de toplanan 7. CHP Kurultayı'nda yapılan müzakereler din eğitiminin olmadığı yıllardaki gelişmeleri göstermesi bakımından ilgi çekicidir. Çünkü bu kurultayda CHP Sinop Milletvekili Vehbi Dayıbaş, seçmenlerinin isyanını "*Kiliselere gidenler, orada ayin yapanlar kendi dinlerine ait bir şeyler okuyorlar. Bizim çocuklar ibadette ne okuyacaklar? İşte bu hususta çocuklarımıza bilgi verilmesini istiyoruz*" sözleriyle dile getirirken, Çorum delegesi Abdulkadir Güney ise "*Yaptığımız tetkiklerden anlaşıldığına göre, dinini kuvvetlendiren milletler daima sosyal tekâmüle mazhar olmuş, payidar olmuştur; ihmal edenler ise geri kalmışlardır. Bugün bizim dinimizi ve mukaddes kitabımızı bütün dünya milletleri, hayret nazarlarıyla takdir etmekte iken biz, neden dinimizin inkişafına lâkayt kalıyoruz.*" diye sorarak o dönemde din eğitiminin yoklunun yarattığı sonuçları özetlemiştir. Yine aynı kurultayda Seyhan Milletvekili Sinan Tekelioğlu'nun salonda büyük alkış alan şu sözleri ise hiç bir yorumu gerek bırakmamaktadır: "*Hiristiyan ve Musevî Türk cemaatleri kendileri için mektepler açmışlar orada papazlar yetiştirmişler... Köylülerden işittiğim bilgilerle söyleyeyim ki, köylülerin ölümlerini gömecek adamları yoktur. Bugün memleketimizde, kumar almış yürümüş, içki almış yürümüş, Dinsiz bir milletin memleketinde hiçbir korku kalmaz. Anaya babaya, büyüğe itaat kalmadı. Çocuklar Allah nedir deyince Allah'ın ne olduğunu bilmiyor, tanımıyor...*" Buna benzer yakınmalardan birisi de Şubat 1948 tarihli Selamet Mecmuası'nda Cumhuriyet gazetesinin başyazarı Nadir Nadi tarafından da dile getirilmiş, Nadi, köylerin imamsız, camilerin müezzinsiz kalmasından yakınır olmuştur.⁵

Bu tartışmaların sonucunda 1948 yılında ilkokullara program dışı din dersleri konulmuş, 1949 yılında Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi açılmış ve 1951 yılında İmam-Hatip okulları açılarak din eğitimi tekrar eğitim sistemi içindeki yerini almıştır.⁶1980 askeri darbesine kadar din dersleri seçmeli olarak devam etmiştir. 12 Eylül 1980 tarihi, birçok açıdan olduğu gibi din öğretimi açısından da Türkiye'de yeni bir dönemin baş-

⁵ Bkz. Ahmet Hamdi Akseki, *Din Tedrisatı ve Dini Müesseseler Hakkında (Bir Rapor)*, Sebillürreşad, c.1 Sayı:100-105, Hamdullah Suphi Tanrıöver, CHP Yedinci Kurultay Tutanağı, Ankara 1948, s.457.

⁶ Mustafa Öcal, "İmam-Hatip Liselerinde Din Eğitimi" Ed. N.Altaş, M.Köylü *Din Eğitimi*, Gündüz Yay. Ankara 2012, s.218-219.

langıcısıdır. Bu dönemde, konumu açısından en önemli gelişme din öğretiminin örgün eğitim çatısı altında zorunlu hale getirilmesidir. Din ve vicdan hürriyetini ilgilendiren 1982 Anayasasının 24. Maddesinde Din ve ahlâk eğitim ve öğretimi Devletin gözetim ve denetimi altında yapılır. Din kültürü ve ahlâk öğretimi ilk ve ortaöğretim kurumlarında okutulan zorunlu dersler arasında yer alır. Bunun dışındaki din eğitim ve öğretimi ancak, kişilerin kendi isteğine, küçüklerin de kanunî temsilcisinin talebine bağlıdır.” Maddesi ile din eğitim ve öğretimi açısından üç temel unsur belirtmektedir:

1. Din eğitimi ve öğretiminin devletin denetim ve gözetimi altında yapılması,
2. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinin ilk ve ortaöğretimde zorunlu olarak okutulması,
3. DKAB dersi dışındaki din eğitim ve öğretiminin isteğe bağlı olması

1982 Anayasası’nda din derslerinin zorunlu hale gelmesinde yetmişli yıllarda yaşanan olumsuzluklar önemli rol oynamıştır. Yetmişli yıllar Türkiye’de sorunların sağlıklı zeminlerde tartışılmadığı, buna karşın ideolojilerin sıklıkla çatıştığı bir dönemdir. Düşünce farklılaşmalarının zaman zaman şiddet boyutuna ulaştığı bu süreç, Türk milletinin hafızasında üzüntüyle hatırladığı kanlı hatıralar bırakmıştır. Ortak ideallere sahip olduğu varsayılan bir milletin yaşadığı bu acıların ardından gelen askeri yönetim, sorunun çözümünün milli birlik ve bütünlüğü yeniden kurmakta olduğu sonucuna varmış ve anayasadan başlayarak bu amacı gerçekleştirecek yeni bir devlet anlayışı kurgulamaya geçmiştir.⁷

Toplumda birlik ve beraberliği arttırmak ve herkesin yaşadığı toplumu tanıması için okutulan din kültürü ve ahlak bilgisi dersi, 1982 öncesinde seçmeli olarak okutulan İslam din dersi olarak değil, mezhepler üstü din öğretimi yapan bir ders olarak kurgulanmıştır. O dönemde okulda din derslerinin okutulması için çaba sarfeden Bilgin’e göre, “1982 yılında Türkiye’de Din Bilgisi olarak okutulan dersin mecburi dersler

⁷ Halis Ayhan, *Türkiye’de Din Eğitimi*, M.Ü.İ.V. yay., İstanbul 1992, 252; Ayrıca bkz. Mustafa Önder, Prof. Dr. Beyza Bilgin ve Din Eğitimi Yeni Yöntem Çalışmaları, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, AÜSBE, Ankara 1997, 111, Nurullah Altaş, *Türkiye’de Zorunlu Din Eğitimi Yapılandırma Süreci, Hedefler ve Yeni Yöntem Arayışları (1980-2001)* Dini Araştırmalar Dergisi, sy.12, Ankara 2002, s. 145-168, s.146.

arasına alınmasıyla, dersin adının Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi olarak değiştirilmesinin nedeni, mezheplerden birini dayatmamasını, aksine mezheplerin hepsine temel olabilecek, genel bir İslam din ve ahlak kültürü vereceğini garanti etmektir.” Yine Bilgin’e göre, Türkiye, geçirdiği din eğitimi ve öğretimi tecrübesi neticesinde en son zorunlu Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersini benimsemiştir. Benimsenen dersin, ayrılıklara sebep olmaması ve toplumsal birlik ve bütünlüğü destekleyici olması bakımından yaşanan toplumun gerçekleriyle uyum içerisinde olması gerekmektedir.⁸ Bu bakımdan toplumdaki farklılıkları da içerisine alabilecek, bütünlendirici din eğitimi modellerine ihtiyaç vardır. Türkiye, bu ihtiyacı mezhepler üstü model ile gerçekleştirmeye çalışmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti, halkı ile birlikte, laiklik konusunda 70 yıllık bir tecrübe yaşamıştır. Bu süreç içerisinde, özellikle din eğitimi ve öğretimi alanında, yaşanabilecek her türlü uygulama yaşanmıştır. Önce din eğitimi ve öğretimi, arkasından kaldırılması, bunun arkasından isteğe bağlı din dersleri ve en son gelinen noktada zorunlu din kültürü ve ahlak bilgisi öğretimi. Din ve ahlak öğretiminin devlet okullarında zorunlu olarak okutulması yaşanan tecrübelerle ulaşılmış bir sonuçtur.⁹

Son olarak 30 Mart 2012’de yasalaşan ve kamuoyunda 4+4+4 eğitim sistemi olarak bilinen 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununda yapılan değişiklik sonucu Kur’an-ı Kerim ve Hz. Peygamberimizin hayatı derslerinin seçmeli dersler haline gelmesi yeni anayasanın hazırlanma aşamasında olduğu günümüzde zorunlu din derslerini tekrar gündeme getirmiştir.

1- Yeni Anayasa Sürecinde Zorunlu Din Derslerinin Geleceği

Türkiye’de din eğitimi yukarıda belirtildiği üzere Cumhuriyet tarihimiz boyunca çalkantılı dönemler geçirmiştir. Özellikle örgün eğitimdeki din öğretimi ile ilgili değişik dönemlerde farklı uygulamalar yaşanmıştır. Örgün eğitimde din eğitiminin hiç yer almadığı, isteğe bağlı olduğu dönemler yaşanmış, son olarak ise 1982 Anayasası ile din kültürü ve ahlak bilgisi öğretimi olarak zorunlu hale getirilmiştir.

Din derslerinin zorunlu olmadığı dönemde oluşan farklı uygulamalar sonunda;

⁸ Beyza Bilgin, *Eğitim Bilimi ve Din Eğitimi*, Gün Yay., Ankara 2007, s.66-81.

⁹ Cemal TOSUN, *Din Eğitimi Bilimine Giriş*, PegemA Yay, 3. Baskı, Ankara 2005, s.108.

1. Okulda din öğretimi alanlar
2. Özel kişilerden din öğretimi alanlar
3. Din öğretimi hiç almayanlar

olmak üzere toplumda farklı kesimler meydana gelmiş, 20. yüzyılın ideolojik çalkantılarının da etkisiyle bu kesimler adeta birbirlerine düşman olmuşlardır. 1982 Anayasasının hazırlanması sürecinde uzmanlardan oluşan komisyonlarca eğitim problemleri ve gençliğin sorunları değerlendirilmiş, bunun sonucunda 1982 Anayasasının 24. maddesinde ifadesini bulan din öğretimi ile ilgili düzenleme yapılmıştır.

Anayasamızda mevcut din öğretimi ile ilgili düzenleme uzun tecrübe birikimi ve tartışmalar sonucu ulaşılan ve toplumun tüm kesimlerini kapsayan kucaklayıcı ve birleştirici bir düzenlemedir. Yeni Anayasa çalışmaları sırasında mevcut düzenlemeden geri gidilmesi veya din kültürü ve ahlak bilgisi öğretimi konusunda zorunluluğun ortadan kaldırılması, telafisi çok güç zararlara ve toplumsal karmaşaya yol açacaktır.

Mevcut sistemde din kültürü ve ahlak bilgisi dersinin birleştirici ve toplumun tümünü kuşatıcı niteliği programlarda açıkça vurgulanmıştır. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretim Programlarının vizyon ve misyonunda bu konu şöyle ifade edilmiştir.¹⁰

Din öğretiminin vizyonu;

-Dinin birey ve toplum için vazgeçilmez bir gerçeklik ve kültürü oluşturan önemli bir unsur olduğunu,

-Batıl inanç ve hurafelere karşı doğru dini bilgileri topluma sunmanın kaçınılmaz olduğunu,

-Evrensel insani değerlerle dini değerlerin örtüştüğünü,

¹⁰ Bkz. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programı, Ankara 2010, s.8-9; T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 31.03.2005 Tarih ve 16 Sayılı kararı ile 2005-2006 öğretim yılında yürürlüğe girmek üzere kabul edilmiştir. T. C. Milli Eğitim Bakanlığı Din Öğretimi Genel Müdürlüğü, *Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı (9, 10,11 ve 12. Sınıflar)*, Devlet Kitapları Müdürlüğü, İstanbul 2005, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 28.12.2006 Tarih ve 410 Sayılı kararı ile 2007-2008 öğretim yılında yürürlüğe girmek üzere kabul edilmiştir. T. C. Milli Eğitim Bakanlığı Din Öğretimi Genel Müdürlüğü, *İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu*, Devlet Kitapları Müdürlüğü, Ankara 2007.

- Dinin verilerini akıl ve bilim ekseninde değerlendirilmesi gerektiğini,
- Din eğitimi ve din hizmetlerini yürütecek yetkinlik ve yeterliliğin uzman din bilimcilerince kazandırılacağını, göz önünde bulundurmadır.
- Din öğretiminin misyonu;
- Dini asıl kaynaklarından araştırarak öğrenen ve bilimsel verilere dayanarak yorumlayan,
- Dini ve kültürel mirası özümseyen ve karşılaşılan problemlere çözüm üretebilen,
- Yapıcı eleştiriye, farklı görüş ve inançlara saygılı olan,
- Toplumu din konusunda aydınlatan ve doğru bilgilerle onların ihtiyaçlarına cevap verebilen,
- Taklit eden değil, sorgulayan ve seçim yapabilen,
- Yeni bilgilere açık olan ve kendini geliştirebilen,
- Toplumdaki çeşitli dini oluşumları analiz edebilen, bireyler yetiştirmektedir.”

Görüldüğü üzere zorunlu din kültürü ve ahlak bilgisi öğretimi toplumun tümüne hitap etmeyi ve kültür kazandırmayı hedefleyen bir anlayışı öngörmektedir. Programın geneline de bu anlayış yansıtılmaya çalışılmıştır.

Bunun yanında aşağıda yere alan açıklama ve gerekçelerin yeni Anayasa hazırlıklarında da dikkate alınması ve ideolojik baskılara boyun eğmeksizin din öğretiminde zorunluluğun korunması ülkemizin geleceği için önem arz etmektedir.

2- Zorunlu Din Öğretiminin Gerekçeleri Üzerine

21. yüzyılın başında, ülkemizde toplumsal kalkınmamızı tam gerçekleştirebilmek, her alanda kendini gösteren hızlı değişim ve gelişime ayak uydurabilmek için eğitim sistemimizde bazı değişikliklerin yapılmasının kaçınılmaz olduğu herkesçe kabul edilen bir gerçektir.

Her toplum, sahip olduğu değerleri eğitim yoluyla bireylere kazandırmaya çalışır. Bu toplumun devamı ve bireylerin topluma katkı sağlamaları için gereklidir. Bireylerin bu katkıyı sağlaması onları maddi manevi bütün yönleriyle geliştirmekle mümkün olabilir. Bireylerin maddi olduğu kadar psiko-sosyal ihtiyaçlarını dikkate alarak onları eğitmek

toplumların görevidir. Bu noktada yeterli ve doyurucu bir din eğitiminin öneminden söz etmek gerekmektedir. Çünkü geçmişte olduğu gibi günümüzde de din olgusu bireylerin kişiliklerini ve davranışlarını derinden etkilemektedir. Bireylerin din konusundaki ihtiyaçları doğru bilgilerle doyurulmazsa, bu ihtiyaç yanlış bilgilerle karşılanacak, birey batıl inançlara hurafelere saplanacak, hatta yanlış dini telkinler sonucu birçok maaşum insana zarar verecek davranışlar sergileyebilecektir.

Örgün eğitim kurumlarında öğrencilerimizin din konusundaki geniş bilgilendirme ihtiyacını ve doğru bilgilere dayalı bir din eğitiminin önemini ve gerekçelerini birkaç başlık altında açıklamak mümkündür.

a) Kutsal Ve Dini Değerler Birey İçin Her Zaman Önemli Olmuştur.

Kutsal ve dini denilen değerlerin insan kimliğinin gelişmesinde ve kişiliğinin oluşmasında önemi büyüktür. Çünkü insanın biyolojik ve sosyo-kültürel olmak üzere iki yönü vardır. İnsanın bu iki yönü ile ilgili ihtiyaçlarını birlikte gidermek ve birlikte geliştirmek gerekmektedir. İnsanın kimliğini kazanarak sağlıklı, uyumlu ve tutarlı bir kişilik oluşturması için bu önemlidir.

İnsanın sosyo-kültürel kimliğinin oluşmasında, yerli kültürünün temel dinamikleri olan *dil, din, sanat, edebiyat, gelenekler* v.b. unsurların eğitim yoluyla ona kazandırılmasının rolü büyüktür. Kısaca, "kutsal" olarak nitelendirebileceğimiz, dini ve ahlaki değerler yanında örf, adet ve gelenekler de topluma uyumlu bir kişilik geliştirmede ve kültürel kimliğin kazanılmasında vazgeçilmez unsurlardır. Çünkü, kutsal motifler, ahlakla ilgili değer yargıları, içinde yaşanan toplumun kültürüne, yaşama biçimine ve geleneklerine sinmiştir. İnsanın bu değer yargılarını kavrayabilmesi ve onları zedelemeyen, psikolojik sapma ve saplantılardan uzak olarak toplum içinde yaşayabilmesi, ancak kişiyi eğitim yoluyla bu değerlerden haberdar kılmakla mümkün gözükmektedir.

İnsanın kutsal ile ilgili ihtiyaçları, uygun ve doğru bir şekilde karşılanmaz ise, kişi bu ihtiyaçlarını kendi imkânları ölçüsünde değişik yollardan karşılamaya çalışacaktır. Bu ise, onun her an yanlış ve asılsız inançlara yönelme tehlikesiyle karşı karşıya kalması demektir.

Toplumları ayakta tutan temel değerler arasında, inançla ilgili olanların önemi büyüktür. Dil ve tarih birliği yanında ortak kutsal değerler, toplum fertlerini birbirine bağlayan önemli bağlardır.

b) İslam Dininin, Kültürümüzde ve Toplum Hayatımızda Aynı bir Yeri ve Önemi Vardır.

İnsan toplumlarını birbirinden ayıran en önemli vasıfların başında, sahip oldukları ortak kültür ile dil ve din birliği gelmektedir. Kısaca din, dil, tarih, hukuk, edebiyat, sanat ve ahlak gibi bir arada yaşayan insanların oluşturdukları ortak değerler ve bunların birleşmesiyle oluşan, ortak duygu ve düşüncelere dayanan bir kültür vardır.

Sözünü ettiğimiz bu kültürün oluşmasında ve ahlak anlayışının gelişmesinde inanılan dinin de büyük ölçüde belirleyici ve o kültürü şekillendirici rolü bulunmaktadır. Müslüman bir toplum olarak içinde yaşadığımız toplumun örf ve adetlerinde, edebiyatında, sanatında, ahlak anlayışında İslam dininin büyük rolü ve etkisi vardır. Toplumumuzun sahip olduğu ortak kültür mirasına şöyle bir baktığımızda İslam dininin etkisini mutlaka görürüz. İnançımız bütün yaşantımızı etkilemiştir. Davranışlarımıza ve sözlerimize sinmiştir. **Örf ve adetlerimizde**, konuşma biçimimizden, giyinişimize varıncaya kadar; aile içinde büyüklerle küçüklerin ilişkilerinden, komşularımızla olan ilişkilerimize varıncaya kadar her türlü gelenek ve yaşama biçimimizde İslam dininin etkisi vardır.

Atasözleri ve deyimlerimiz de kültürümüzün önemli bir unsurudur. Toplumumuzun yüzyıllar boyu şekillenen duygu ve düşüncelerini yansıtır. Geçmişte yaşanan ve tecrübeye dayanan bazı olayları çok veciz ve anlamlı bir şekilde bugüne taşırlar. Atasözlerimizin de kökeni araştırıldığında dinimizin pek çok emrini yansıttıkları görülür.

Sosyal faaliyetlerimizde de İslam dininin etkisini görürüz. Sevinçli günlerimiz ya da hüznü günlerimiz, dini motifler taşıyan geleneklerle doludur. En yakın komşularımızdan başlayarak, çevremizde bulunan yardıma muhtaç kişilere yardım etmek ve destek olmak, dinimiz tarafından bize yüklenen bir görevdir.

c) Genç Nesle Kültürümüzü Kazandırmak ve Yabancılaşmalarını Önlemek İçin Doğru Bilgilerle Din eğitiminin Verilmesi Gerekmektedir.

Kültürümüzü oluşturan dil, sanat, edebiyat, mimari vb. unsurlara dini motifler sinmiştir. Bu motiflerin doğru anlaşılabilmesi için de bazı temel dini bilgilere ihtiyaç vardır.

Diğer yandan gençliğimiz bugün, medya dediğimiz araçlar yoluyla farklı ve yabancı kültürlerin etkisi ve bombardımanı altındadır. Basın yayın organlarında kendi kültürümüzle ilgili unsurlar son derece sınırlı kalmaktadır. Bu nedenle, kendi kültürümüze sahip çıkabilmek ve yabancı kültürlerin olumsuz tesirlerinden korunabilmek için kültürümüzün temel taşlarından birisi olan İslam dininin doğru bir şekilde fertlere öğretilmesi, bugün için vazgeçilmez temel bir ihtiyaçtır. Bu ihtiyaç yeterince karşılanmazsa, kulaktan dolma yanlış bilgiler, hurafeler yaygınlaşır, bu da kültürün yozlaşmasına ve yabancılaşmaya sebep olur.

d) Dini kavramların doğru bir şekilde anlaşılması yeterli bir din eğitimi ile mümkündür.

Kader, yaratılış, hesap, ahiret, vb. dini kavramların İslam dininin açıkladığı biçimde anlaşılması için düzenli ve yeterli bir din eğitiminin yeni yetişen genç neslin bilgilendirilmesi gerekmektedir. Aksi halde yeni yetişen gençlik bu kavramlarla ilgili yanlış ve yetersiz bilgiler edinecekler, dolayısıyla bir kavram kargaşası doğacaktır. Böyle bir durum ise, aynı dini kavramla ilgili olarak çok farklı ve birbirinden uzak görüşlerin ortaya çıkmasına ve kargaşaya sebep olur. Nitekim yakın geçmişte çeşitli dini konular özellikle uzman olmayan kişilerce kamuoyu önünde sürekli tartışılmış, bir sonuç çıkmayan bu tartışmalar toplumumuzu rahatsız etmiştir.

e) Din eğitimi, yanlış ideolojilere, batıl inanç ve hurafelere saplanmayı önler.

Din konusunda tarih içinde farklı anlayışlar ortaya çıkmış, dini emirlerin değişik yorumlanmasıyla çeşitli mezhepler doğmuştur. Bu farklı anlayışların ve mezheplerin doğuşundaki temel felsefeyi anlayabilmek için de din eğitimine ihtiyaç vardır. Yeterli düzeyde din eğitimi alınmadığı takdirde din konusunda yanlış inançlara, asılsız hurafelere saplanma tehlikesi vardır. Farklı mezheplere mensup insanlar, mezhep hareketlerinin aslında dinin farklı şekilde yorumlanmasıyla bu hareketlerin doğduğunu bilirlerse birbirlerine daha hoşgörü ile bakacaklardır. Bu bilgiyi de ancak din eğitimi kazandırır.

f) Din eğitimi, diğer dinlere karşı nasıl bir tavır alacağımızı da belirler.

Din eğitimi sayesinde, İslam'ın diğer dinlere bakışını ve o dinlerin mensupları hakkındaki görüşünü öğrenme imkanı doğar. Bu da ehl-i kitap denilen insanlara karşı davranışlarımızın şekillenmesinde ve onlarla sağlıklı ilişkiler kurabilme noktasında çok önemlidir.

g) Doğru Bilgilerle Yapılacak Din Eğitimi, Bireyin Gelişimine Katkı sağlar.

Bugün eğitimde artık soran, sorgulayan, iyiyi-kötüyü ayırt edebilen, sorunlarına çözüm üretebilen bireylerin yetiştirilmesi hedeflenmektedir.

Din eğitiminde de kutsal kitabını okuyup anlamaya çalışan, davranışının dine uyup uymadığına başkasının telkiniyle değil, kendisi karar verebilen, çevresindeki farklı inanç ve düşüncelere karşı hoşgörülü ve saygılı olan bireyler yetiştirmek hedeflenmektedir. Bu eğitim ise ancak okulda verilebilir.

h) Örgün Eğitimdeki Doyurucu Bir Din Eğitimi Velilerin beklentilerini de karşılayacak ve özellikle kırsal kesimde okullaşma oranını artıracaktır.

Veliler okul sırasında çocuklarının genel eğitim yanında doyurucu dini bilgi almasını istemektedirler. Geçmişten bugüne İmam-Hatip Liselerine olan rağbet bunu göstermektedir. Halkın yardım ve desteğiyle İmam-hatip olarak açılmak üzere birçok okul binası yaptırılmıştır. Bu okullara veliler kız öğrencileri de göndermekte böylece kızlar da okuma imkanına kavuşabilmektedir..

i) Okulda verilecek Seçmeli din dersleri AB Giriş Sürecinde olan Ülkemize Uluslar arası anlaşmalarla bireylere tanınmış olan Din eğitimi alma hakkının da kullanılması anlamını taşıyacaktır.

İnsan Hakları Eorensel Beyannamesi'nin 18. maddesinde insanların din ve vicdan özgürlüğüne sahip oldukları, dini anlayışlarına uygun yaşamalarının ve ibadet etmelerinin engellenemeyeceği belirtilmiş; 3 Eylül 1953 tarihinden itibaren Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi olarak yürürlük kazanan sözleşmenin 9. maddesinde ise Din Özgürlüğü ile dinin öğretim konusu yapılması hakkı garanti altına alınmıştır.

Sonuç

Yukarıdaki değerlendirmeler ışığında ülkemizde uygulanan zorunlu din kültürü ve ahlak bilgisi öğretimi, yetişen bireylerin dini inançları tanumaları ve ortak kültüre sahip olmaları için son derece önemlidir. Bu amaçla okutulan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi belli bir mezhep ve ideolojiyi değil İslam dini yanında tüm inançları tanıtmayı hedeflemektedir. Bu öğretimin Anayasa garantisi altında ve zorunlu olması ayrı bir öneme sahiptir. Çünkü gençliğimiz zaman zaman farklı kültür ve ideolojilerin etkisi altında kalabilmektedir. Tarih, coğrafya, matematik vb. alanların zorunlu öğretimi nasıl tartışılmıyorsa din öğretiminin zorunluluğu da tartışılmamalıdır. Ortak kültür ve ideallere sahip gençliğin yetişmesi buna bağlıdır.

Din öğretiminin şu veya bu gerekçe veya ideolojik baskılarla Anayasal zorunluluktan çıkarılması, toplumda eski dönemlerdeki çatışmaların ve yanlış uygulamaların yeniden doğmasına yol açacak, kamu vicdanını yaralayacak, toplumumuzda dini yönden bilgi sahibi olmadığı için toplumumuzda ve dünyada yaşanan din gerçekliğinden habersiz insanlar yetişecektir. İnsanlarımızın büyük çoğunluğu yaşanan tecrübeler sonucunda ulaşılan bugünkü durumdan geriye gidiş anlamındaki bir uygulamayı asla hoş görmeyecektir.

KAYNAKÇA

- AKSEKİ, Ahmet Hamdi, "Din Tedrisatı ve Dini Müesseseler Hakkında (Bir Rapor)", Sebillürreşad, c.1 Sayı:100-105,
- ALTAŞ, Nurullah, "Türkiye'de Zorunlu Din Eğitimi Yapılandırılan Süreç, Hedefler ve Yeni Yöntem Arayışları (1980-2001)" Dini Araştırmalar Dergisi, sy.12, Ankara 2002, s. 145-168.
- AYHAN, Halis, **Türkiye'de Din Eğitimi**, M.Ü.İ.V. yay., İstanbul 1992.
- BİLGİN, Beyza, **Eğitim Bilimi ve Din Eğitimi**, Gün Yay., Ankara 2007.
- DOĞAN, Recai, "1980'e Kadar Türkiye'de Din Öğretimi Program Anlayışları (1924-1980)", **Din Öğretiminde Yeni Yöntem Arayışları, Uluslar arası Sempozyum Bildiri ve Tartışmalar** (İstanbul 28-30 Mart), Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara 2003.
- **İlk mektep Müfredat Programı (1930)**, T.C., Maarif Vekâleti, Devlet Matbaası, İstanbul, 1930.

- ÖCAL, Mustafa "İmam-Hatip Liselerinde Din Eğitimi" Ed. N.Altaş, M.Köylü, **Din Eğitimi**, Gündüz Yay. Ankara 2012.

- ÖNDER, Mustafa, **Prof. Dr. Beyza Bilgin ve Din Eğitiminde Yeni Yöntem Çalışmaları**, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, AÜSBE, Ankara 1997.

- T. C. Milli Eğitim Bakanlığı **Din Öğretimi Genel Müdürlüğü, İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu**, Devlet Kitapları Müdürlüğü, Ankara 2007..

- T. C. Milli Eğitim Bakanlığı **Din Öğretimi Genel Müdürlüğü, Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı (9, 10,11 ve 12. Sınıflar)**, Devlet Kitapları Müdürlüğü, İstanbul 2005

- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, **İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programı ve Kılavuzu (4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)** , Ankara 2010,

- TANRIÖVER, Hamdullah Suphi, **CHP Yedinci Kurultay Tutanağı**, Ankara 1948.

- TOSUN, Cemal, **Din Eğitimi Bilimine Giriş**, PegemA Yay, 3. Baskı, Ankara 2005.

- YÜRÜK, Tuğrul, "İlk ve Orta Öğretimde Din Öğretimi: Din Dersleri," *Din Eğitimi El Kitabı*, Grafiker Yayınları, Ankara 2012, s.105-138.

- ZENGİN, Zeki Salih, **Tanzimat Dönemi Osmanlı Örgün Eğitim Kurumlarında Din Eğitimi ve Öğretimi (1839-1876)**, MEB Yayınları, İstanbul 2004.